

Liturgische handreiking // voor de zondagen en feestdagen

LEZINGENCYCLUS JAAR B // AFLEVERING 1

29 NOVEMBER 2020 - 17 JANUARI 2021

DEZE eerste aflevering bevat materiaal en suggesties voor de advent en de kersttijd. Met de advent begint een nieuw liturgisch jaar. De evangelist Marcus staat in dit jaar centraal, maar in de advent en kersttijd komt Marcus slechts sporadisch aan bod.

In de *advent* wordt toegeleefd naar de komst van de Heer. Deze 'komst' heeft twee aspecten: de komst bij het uiteindelijke oordeel en de komst van God-met-ons op aarde in de geboorte van Jezus. Johannes de Doper verbindt beide 'komsten' met zijn oproep tot bekering. Hij roept als het ware op reeds nu zó te leven alsof de komst van het Kind én de Heer van de eindtijd reeds daar is.

In de *kersttijd* vieren we dat God zich naar de mensen heeft toegekeerd. In de geboorte van het Kind is de Eeuwige zelf op aarde verschenen; klein en kwetsbaar als een kind, machteloze gave van Godswege. Zien wij de tekenen van de tijd? Zien wij hoe God ons aankijkt in dat kleine kind? Laten wij ons inspireren en weten wij gesterkt op de weg van God te gaan?

Graag uw aandacht voor het volgende:

- In de bisschoppelijke adventsactie staat dit jaar ondersteuning voor ondervoede moeders en kinderen centraal. Wie honger lijdt, kan nauwelijks ontsnappen aan de armoedeval: de vicieuze cirkel van armoede, ondervoeding en gebrekkige opleiding. In de Missionaire Agenda 2020-3 en op www.adventsactie.nl is hier meer over te lezen.
- In de afgelopen jaren heeft de Werkgroep voor Liturgie Heeswijk vieringen voor Oudejaarsavond samengesteld. Deze vieringen zijn enkele jaren geleden gebundeld in een boek: *Van oud naar nieuw*. Daarin treft u zeven volledig uitgeschreven vieringen aan. Het betreft steeds een Woord- en gebedsviering met lezingen uit de Bijbel, gebeden en gezangen (zowel bekende als nieuwe gezangen). Nu is Oudjaar geen officiële liturgische dag; in de officiële uitgaven (Missaal, Lectionarium) treft u Oudjaar niet aan. Dit betekent dat wij in *De zondag vieren* en *De vierende kerk*, onze officiële uitgaven voor de liturgie, Oudjaar niet kunnen aanbieden. Toch kan een dankviering op Oudejaarsavond waardevol zijn. Wij bieden u daarom door middel van het nieuwe boek *Van oud naar nieuw* de mogelijkheid een viering op Oudejaarsavond op goede wijze gestalte te geven. Met behulp van dit boek kunt u zelf een keuze maken voor een dankviering op Oudejaarsavond.

Deze Handreiking voor de zondagen en feestdagen geeft suggesties zowel voor de viering van de eucharistie als voor een viering van Woord en gebed, al dan niet met communieritus. Het boekje voor de kerkganger, De zondag vieren of De vierende kerk is in beide soorten vieringen te gebruiken.

Daar waar een communieritus wordt toegevoegd aan een viering van Woord en gebed, kan gebruik gemaakt worden van het communiedankgebed dat u bij elke zondag aantreft. In de 'Bouwstenen voor de Woordviering of Communieviering bij afwezigheid van een priester' maken wij steeds gebruik van de communiegebeden in de uitgave van de NRL: Modellen voor woordvieringen, gebedsvieringen, communievieringen.

De thema's voor de zondagen in deze handreiking zijn als volgt:

Onverwacht

1e zondag van de advent // 29 november 2020

Mijn bode voor u uit

2e zondag van de advent // 6 december 2020

De Onbekende verwachten

3e zondag van de advent // 13 december 2020

Gods vrucht dragen

4e zondag van de advent // 20 december 2020

De Redder geboren

Kerstmis – Nachtmis // vrijdag 25 december 2020

De Redder geboren

Kerstmis – Dageraadsmis // vrijdag 25 december 2020

De Redder geboren

Kerstmis – Dagmis // vrijdag 25 december 2020

De Redder geboren

Tweede kerstdag - H. Stefanus // zaterdag 26 december 2020

Vruchtbaar geworden

Feest van de heilige Familie // 27 december 2020

Zegen over allen

Nieuwjaar – H. Maria, Moeder van God // 1 januari 2021

Dag van de vrede

Licht over ons opgegaan

Openbaring des Heren // 3 januari 2021

Mijn Veelgeliefde

Doop van de Heer // 10 januari 2021

Hij komt langs

2e zondag door het jaar // 17 januari 2021

Zondag in de bidweek voor de eenheid van de christenen

Onverwacht //

Belangrijke zaken in ons bestaan, maar ook in de samenleving, gebeuren vaak onverwachts. Ook als je het al langere tijd hebt zien aankomen, wanneer een doorbraak er eindelijk is: het wordt ervaren als onverwacht. Waarom? Omdat na de omkeer het leven niet meer hetzelfde is. Met het oog op het nieuwe begin op het feest van Kerstmis worden we gewekt om waakzaam te zijn. Zorg dat je niet ingedut bent in je onverschilligheid of in je routine. Sta open voor het onverwachte en werk aan deze spannende levenshouding.

Exegetische notities

Exegetische notities eerste lezing

Jesaja 63,16b-17.19b; 64,3b-8

Wat is er mooier dan de Advent (en daarmee het kerkelijk jaar) te beginnen met een tekst uit Jesaja? 'Als U de hemel toch openscheurt om af te dalen!' Dat is volgens mij Advent in een notendop: het verlangen dat erin doorklinkt dat de hemel de aarde raakt, de hoop dat God naar ons toekomt, het vertrouwen dat daarmee een nieuwe wereld komen zal, het geloof dat wolken opengescheurd kunnen worden, ooit, hoe dan ook.

Jesaja weet maar al te goed dat de hemel nog niet is afgedaald. Hij schrijft ten tijde van de joodse ballingschap in de zesde eeuw voor Christus. Het volk Israël is verdreven van eigen huis en haard, van eigen grond, van de tempel in Jeruzalem vandaan. Alles is het kwijt, en het volk moet uiteengedreven leven op vreemde grond als balling. Dat is de context van waaruit Jesaja schrijft, de ellende en verwarring waarin hij zoals zovelen leven moet.

Wat betekent dan geloven voor een mens? Waar vind je hoop en houvast? Durf je te geloven dat er toekomst mogelijk blijft, in alles? Jesaja is geen naïeve dromer, maar iemand die in de hardheid en oneerlijkheid van het leven blijft staan voor dat visioen van recht en vrede, God hoog wil houden, op Hem zijn hoop

stelt, die blijft geloven dat dit niet de hele werkelijkheid is.

De hoofdstukken waaruit wij lezen, 63 en 64, behoren waarschijnlijk tot het derde gedeelte van het boek Jesaja, en zijn van later datum. Het is goed mogelijk dat de ballingen inmiddels weer teruggekeerd zijn naar Israël, naar Jeruzalem, en dat dat niet zonder slag of stoot gegaan is. Er is sprake van desillusie, van politieke onrust en van verwarring omdat het leven moeilijk en hard blijft, en de toekomst zeer onzeker is.

Om de verzen van vandaag te begrijpen is het eigenlijk nodig om de beide hoofdstukken te lezen in zijn geheel, in plaats van de losse verzen. Steeds opnieuw klinkt de spanning door: God is van oudsher als een vader, een verlosser voor zijn volk. Tegelijk lijkt daar in de realiteit weinig van te merken. Er is niemand die Gods naam aanroept, niemand heeft de moed om op God te steunen, want 'U hebt uw gelaat voor ons verborgen' (Jesaja 64,6). Op een of andere manier hangt dat samen met de zonde die de mensen hebben bedreven. Ze bekennen schuld, realiseren zich dat ze lang niet altijd gehandeld hebben volgens principes van de gerechtigheid, dat aan ieders handen kwaad kleeft. Ze zijn van de weg afgedwaald, hun hart is versteend. Dat roept de vraag op naar de verhouding met God. Enerzijds waarom God hen niet op het rechte pad heeft gehou-

den, niet heeft ingegrepen op hun afdwalen. Anderzijds het besef en de hoop dat ze weliswaar hebben gezondigd, maar dat God het is die hen redt. Want God is onze vader, wij zijn allen het werk van Gods hand. In die spanning krijgt het verlangen stem: 'Als U de hemel toch openscheurt om af te dalen!'

Exegetische notities antwoordpsalm

Psalm 80,2ac en 3b,15-16.18-19

In psalm 80 klinkt in feite dezelfde bede. God wordt gevraagd om te verschijnen in een schitterend licht, om terug te komen, om neer te zien vanuit de hemel, dan zullen wij U nooit meer verlaten. God is het die leven schenkt, met wie wij onlosmakelijk verbonden zijn.

Exegetische notities tweede lezing

1 Korintiërs 1,3-9

De eerste brief aan de Korintiërs begint met deze dankzegging. Aan God wordt dank gezegd voor zijn genade, die we kunnen ervaren dankzij Christus. Verderop in de brief behandelt Paulus een aantal praktische en concrete vragen, wij lezen deze zondag de inleiding hierop. In een paar zinnen wordt nog eens duidelijk gemaakt waar het Paulus nu precies om gaat. Kern is dat de gemeente van Korinte uitziet naar de openbaring van Jezus Christus, en dat zij weten dat ze geroepen zijn door God zelf om een gemeenschap te vormen. Ze bestaan dankzij de genade van God, en niet alleen dankzij zichzelf.

Exegetische notities Evangelie

Marcus 13,33-37

De tekst uit het Marcusevangelie lijkt, en is misschien ook wel, verwarrend. In de perikoop die vooraf gaat aan onze lezing gaat het over de parabel van de vijgenboom, als teken wanneer de mensenzoon op wolken zal komen. Jezus zegt: 'Ik verzeker jullie, deze generatie gaat niet voorbij voordat dit allemaal gebeurd is.' Vanaf vers 32 verandert de toon: duidelijk is dat niemand weet wanneer die dag of dat uur aanbreekt, wanneer het tijd is voor de komst van God op aarde. Dat is reden dat we waakzaam moeten zijn, geïllustreerd door de parabel van degene die naar het buitenland vertrekt, het beheer aan zijn knechten overdraagt en de poortwachter, degene die bij de deur staat, oproept om waakzaam te zijn. Waarvoor geldt dan die waakzaamheid? Omdat ze niet weten wanneer de heer des huizes zal terugkomen, 's nachts of overdag. En hij mag hen niet in slaap aantreffen, mocht hij onverwacht aankomen. Het gaat er om waakzaam te zijn, maar om dat niet op een berekende manier te doen, door uit te rekenen of in te schatten wanneer hij komen zal. Dan is onze houding namelijk niet waakzaam meer, maar wordt het een (schijn)zekerheid. Dat is denk ik de reden waarom Jezus zo hamert op het feit dat God zich bekommert om zijn mensen, dat de Mensenzoon komen zal, dat dat niet ver weg of zo onvoorstelbaar is als het lijkt. Tegelijk mogen we niet berekenend worden, is God altijd weer anders dan wij ons kunnen indenken, en is het onze opdracht om waakzaam te zijn en te blijven, om te speuren naar Gods aanwezigheid in onze werkelijkheid. Het is denk ik niet voor niets dat dit de laatste parabel is voordat in hoofdstuk 14 het verhaal begint van de voorbereiding op Jezus lijden en sterven. Ook dat hoort bij onze werkelijkheid, is de context en de realiteit waarin wij leven en waarin Christus leefde.

Focus

Advent is de tijd van verlangen, van afwachten, van geloven en hopen. Dat heeft ten diepste ook te maken met overgave, en het besef dat wij niet alles in handen hebben, dat wij maar gedeeltelijk onze eigen toekomst kunnen bewerkstelligen. Geloof gaat over vertrouwen op God, die altijd weer anders en groter blijkt te zijn dan wij ons voor kunnen stellen. In de teksten van Jesaja klinken soms harde woorden, over zonde en kwaad, over een God die zijn gelaat voor ons verbergt. Juist in de confrontatie met die 'harde' en 'moeilijke' kanten van God kan geloof groeien, kunnen we er niet onderuit om dat op een of andere manier te integreren in ons eigen geloven. Zo klinken ook de hardheid en de moeilijkheid van ons leven mee in de adventstijd, wil 'vertrouwen'

geen naïeve oproep worden, die zijn kracht daarmee verliest. Verlangen staat centraal: het verlangen naar God zelf, naar recht en vrede.

Jezus laat in het Marcusevangelie zien dat al te concrete beelden en voorstellingen geen recht doen aan die komst van God. Jezus scheidt daarmee verwarring en onduidelijkheid, en juist die verwarring en het niet-weten zijn misschien wel inherent onderdeel van het verlangen. Wachten en verwachten laten iets zien van de andersheid van God. Tegelijk is het ook een opdracht aan ons om die komst voor te bereiden, om de weg te banen, om zo goed mogelijk te streven naar recht en vrede, dan wordt het werkelijkheid, dan scheurt de hemel open zodat God kan afdalen tot bij ons.

Liedsuggesties

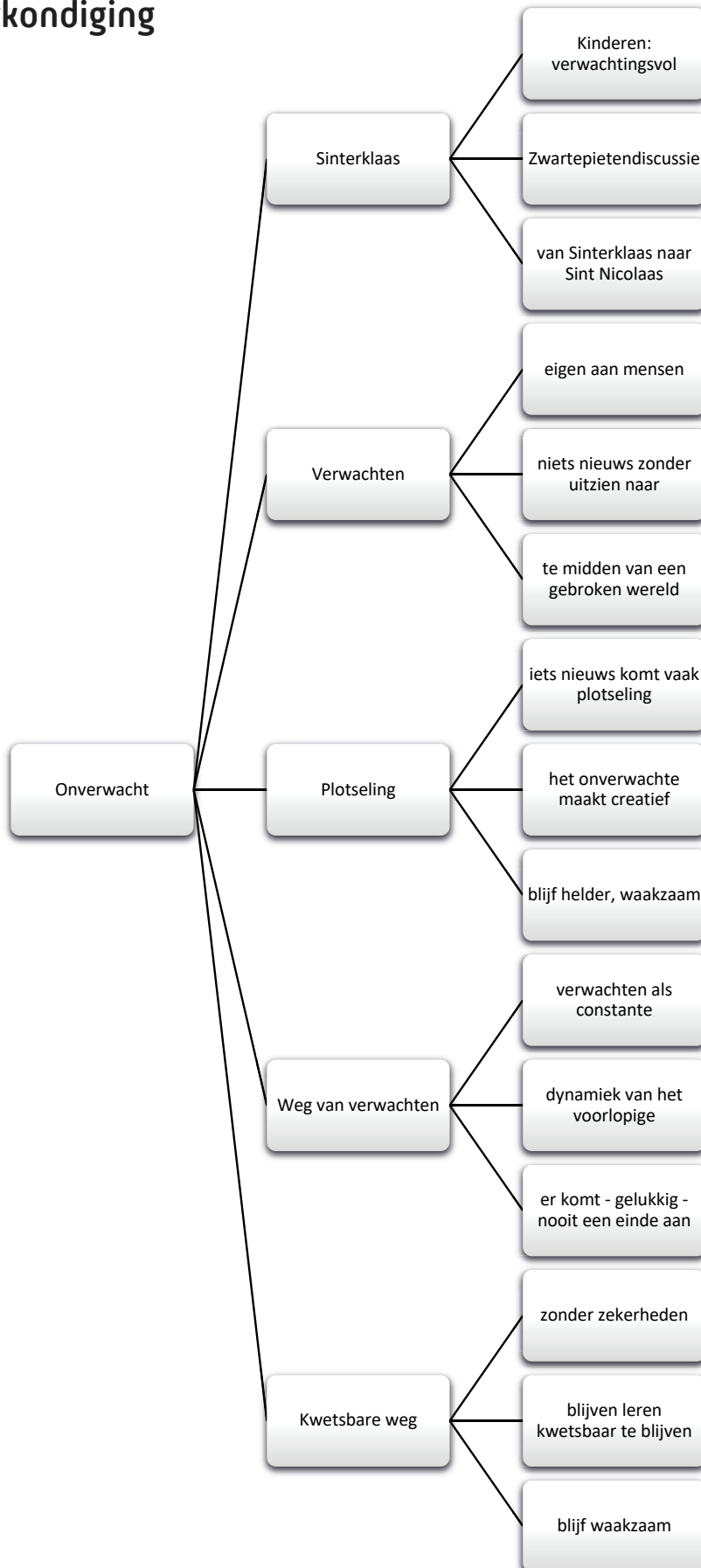
De volgende gezangen zijn opgenomen in *De zondag vieren*:

1. God zelf zal komen, psalm 85 IV
2. God van de heerscharen, psalm 80 II
3. De Heer verschijnt te middernacht (str. 1, 2 en 5)
4. O Heiland, kom
5. Nu daagt het in het oosten
6. Daar waar vriendschap is
7. Ons hart verheft zich
8. Jezus, U bent het licht
9. Als tussen licht en donker

Andere passende gezangen:

1. De nacht loopt ten einde, *Liturgische Gezangen* 44
2. Het zal geschieden in de laatste dagen, *Liedboek voor de kerken* 455 (lied bij de kaarsen voor Advent en Kerstmis)
3. In 't laatste van de dagen, *Woord dat ruimte scheidt* (G&S)
4. Licht in onze ogen, *Zingt Jubilate* 127 (eventueel elke zondag een andere strofe)
5. Onbekend dag en tijd, *Voor wie wachten*, (G&S)
6. Ons hart verheft zich (als lied bij de kaarsen kunt u ook iedere week één couplet van het lied nemen)
7. Op een God die door de eeuwen, *24 Kerkliederen* 5; *Zingt Jubilate* 108
8. Wij wachten op de Koning, *Zingt Jubilate* 129 (bij de kaarsen voor Advent)
9. Zang van het komende licht, *Continuo MB* 28-29 (lied bij de kaarsen voor Advent en Kersttijd)

Verkondiging

Bouwstenen voor de eucharistieviering

Altaarmissaal 157

Liturgische kleur: paars

Inleiding

Na het kruisteken en de begroeting wordt de viering als volgt ingeleid:

Zusters en broeders,
waar u ook vandaan komt:
wees welkom!
Of u hier vaker komt,
of voor het eerst bent:
wees welkom!
Samengekomen zien wij waakzaam uit
naar Hem die wij verwachten,
maar toch onverwachts zal komen:
Jezus Christus, onze Broeder en Heer.
Vieren wij aan het begin van de Advent
met Hem verbonden
samen de Eucharistie.

Schuldbelijdenis

Getrouwe en genadige God,
wij ontvangen zoveel goeds van U;
Gij komt ons tegemoet
als wij met vreugde gerechtigheid beoefenen.
Maar Gij weet, als onze boetseerder,
dat het ons vaak niet lukt
getrouw te zijn aan uw opdracht
en dat wij niet altijd aan U denken.
U bent ons echter genadig en ziet ons altijd aan.

Laten wij daarom tegenover God bekennen waar het ons niet gelukt is
zijn gebod van liefde te onderhouden,
of waar wij van zijn wegen zijn afgedwaald,
om zo goed de advent te beginnen.

Na een korte stilte volgt naar keuze:

1. Ik belijd voor de almachtige God...

Moge de almachtige God zich over ons ontfermen,
onze zonden vergeven
en ons geleiden naar het eeuwig leven. Amen.

Heer, ontferm U, enz.

2. Heer, die U tot ons keert en onze ongerechtigheid niet voor altijd indachtig wilt zijn, ontferm U over ons.

Heer, ontferm U over ons.

Christus, die ons doet standhouden tot het einde, zodat geen blaam ons treft, ontferm U over ons.

Christus, ontferm U over ons.

Heer, die ons sterkt, zodat wij onberispelijk zijn en heilig wanneer Gij komt in heerlijkheid, ontferm U over ons.

Heer, ontferm U over ons.

Moge de almachtige God zich over ons ontfermen,
onze zonden vergeven
en ons geleiden naar het eeuwig leven. Amen.

Gebed *AM 158*

Heer God, Gij lijkt zo ver,
zo heel uit het gezicht verdwenen
dat wij vergeten naar U uit te zien.
Verhaast uw komst in ons midden,
doe ons hoopvol uitzien naar uw redding.
Door onze Heer Jezus Christus, uw Zoon,
die met U leeft en heerst in de eenheid van de heilige Geest,
God door de eeuwen der eeuwen. Amen.

Bij het openen van de Schriften

Onze getrouwe God
heeft ons via zijn Zoon Jezus, onze Heer,
genade geschonken.
Openen wij nu ons Hart,
om waakzaam te zijn
en zijn Woord voor ons vandaag
dat onverwacht zal komen,
in ons te ontvangen
zodat we zijn wegen kunnen gaan.

Lectio: deel B, blz. 11

Eerste lezing *Jesaja 63,16b-17.19b; 64,3b-8*

Gij Heer zijt onze Vader, Gij onze Verlosser en uw Naam is eeuwig! Waarom, Heer, liet Gij ons van uw wegen afdwalen, zodat ons hart verstopt werd en U niet meer vreesde? Keer U weer tot ons omwille van uw dienaren. Omwille van de stammen die uw eigendom zijn. Scheur toch de hemel open en daal af en de bergen zullen beven voor

uw aanblik. Gij alleen zijt God en Gij staat bij al wie op U durft hopen. Gij komt hen tegemoet die met vreugde gerechtigheid beoefenen, die bij al wat ze doen aan U denken! Vertoornd waart Gij op ons maar wij volhardden in het kwaad: hoe zouden wij ooit redding kunnen vinden? Wij allen waren als onreinen, onze goede werken als kleding door stonden bevuild; als bladeren zijn we afgevallen en de wind van onze zonden heeft ons meegevoerd. Niemand die eraan dacht uw Naam aan te roepen, die op U zijn vertrouwen durfde stellen: Gij had immers uw aangezicht van ons afgewend en Gij had ons prijsgegeven aan onze zonden. Toch zijt Gij, Heer, onze Vader; wij zijn het leem, Gij de boetseerder: wij zijn slechts het werk van uw handen. Blijf niet eindeloos op ons vertoornd, Heer, en wil onze ongerechtigheid niet voor altijd indachtig zijn. Zie op ons neer: wij zijn uw volk!

Tussenzang *Psalm 80*

Refrein God van de heerscharen, richt ons weer op;
lach ons weer toe en wij zullen gered zijn.

Herder van Israël, hoor ons aan,
die troont op de Kerubs, verschijn met luister;
werp uw macht in de strijd,
kom om ons bij te staan. *Refrein*

God van de heerscharen, keer toch terug,
zie neer uit de hemel en let op uw wijngaard.
Bescherm wat uw eigen hand heeft geplant,
het stekje dat Gij hebt gekweekt. *Refrein*

Laat uw hand op uw gunsteling rusten,
op het kind dat Gij grootgebracht hebt.
Nooit meer zullen wij U verlaten;
bewaart Gij ons leven, dan prijzen wij U. *Refrein*

Tweede Lezing *1 Korintiërs 1,3-9*

Genade en vrede voor u, vanwege God onze Vader en de Heer Jezus Christus! Steeds weer zeg ik God dank voor zijn genade die u in Christus Jezus is gegeven. Want in Christus zijt gij, naarmate zijn getuigenis bij u ingang vond, in ieder opzicht rijk begiftigd met alle gaven van woord en kennis. Op dit punt komt gij niets te kort, terwijl gij vol verwachting uitziet naar de openbaring van onze Heer Jezus Christus. Hij zal u ook doen standhouden tot het einde zodat u geen blaam treft op de dag van onze Heer Jezus. God is getrouw, die u geroepen heeft tot gemeenschap met zijn Zoon onze Heer Jezus Christus.

Alleluia

Alleluia.
Laat ons uw barmhartigheid zien, geef ons uw heil, o Heer.
Alleluia.

Evangelie *Marcus 13,33-37*

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen: 'Weest op uw hoede, weest waakzaam; want gij weet niet wanneer het ogenblik daar is. Het is ermee als met een man die in het buitenland vertoeft. Bij het verlaten van zijn huis heeft hij aan zijn dienaars het beheer overgedragen, aan ieder zijn taak aangewezen en de deurwachter bevolen waakzaam te zijn. Weest dus waakzaam, want ge weet niet wanneer de heer des huizes komt, 's avonds laat of midden in de nacht, bij het hanengekraai of 's morgens vroeg. Als hij onverwachts komt laat hij u dan niet slapend vinden. En wat Ik tot u zeg, zeg Ik tot allen: weest waakzaam!'

Verkondiging

Voorbede

Algoede, getrouwe Heer,
Gij die ons plantte,
gij die ons boetseerde,
wij weten dat U met ons,
uw kinderen,
altijd begaan zijt,
daarom durven wij ons
aan het begin van de Advent
tot U te richten
en U te vragen...

Voor Uw Kerk
die leeft in de verwachting
van de wederkomst van uw Zoon,
dat zij waakzaam blijft
voor zijn wederkomst
en de noden van deze tijd.
Dat er altijd roepingen mogen zijn
van mensen die met vreugde gerechtigheid beoefenen.
Laat ons bidden...

Voor onze zuster moeder aarde,
dat wij met steeds meer verantwoording met haar om zullen gaan,
zodat kwetsbare natuur in stand blijft
en er voor iedereen voldoende te eten en te drinken is.
Dat wij een antwoord vinden zodat we beschermd worden tegen het coronavirus,
dat ons dit voorjaar zo onverwacht overviel,
maar toch ook goede dingen voortbracht.
Dat wij de hernieuwde aandacht voor elkaar
en de hernieuwde waardering voor de gezondheidszorg mogen behouden.
Laat ons bidden...